

Олександр БАСАНЕЦЬ,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди (м. Харків)*

СТРУКТУРА МІЖКУЛЬТУРНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ТА ЇЇ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІЗ ПОЛІКУЛЬТУРНИМ СЕРЕДОВИЩЕМ

У сучасному глобалізованому світі міжкультурна толерантність стає необхідною складовою ефективного міжособистісного та міжгрупового спілкування. Полікультурний контекст значною мірою впливає на процес формування міжкультурної толерантності. Він створює унікальні умови для розвитку взаєморозуміння та співпраці.

Міжкультурна толерантність у полікультурному середовищі вимагає від учасників не лише знання мов і культурних кодів інших народів, але й глибокого розуміння соціально-психологічних механізмів взаємодії. Здатність орієнтуватися у різних культурних системах дозволяє уникати конфліктів та непорозумінь, сприяє побудові конструктивного діалогу та зміцненню взаємної поваги. У цьому контексті полікультурність виступає не лише як реальність, з якою необхідно рахуватися, але й як фактор, що активно формує нові моделі комунікаційної поведінки.

Особливо актуальним це питання постає у процесі підготовки майбутніх перекладачів, для яких міжкультурна толерантність є ключовою професійною компетентністю. У межах дослідження формування міжкультурної толерантності майбутніх перекладачів у закладах вищої педагогічної освіти полікультурний контекст виступає важливою складовою їхнього освітнього процесу. Толерантність до культурних відмінностей сприяє не лише успішному виконанню професійних обов'язків, але й формуванню глобального світогляду у здобувачів вищої освіти.

Переходячи до розгляду структури міжкультурної толерантності, можна виділити кілька ключових компонентів, які були представлені у роботі І. Білецької, кожен з яких виконує певну функцію у формуванні толерантної міжкультурної комунікації:

- Когнітивний компонент відповідає за інформаційну функцію. Він охоплює знання, які необхідні для успішної комунікації між представниками різних культур. Це включає знання про культурні

особливості, традиції, норми поведінки та мови, що дозволяють глибше розуміти інші культури і уникати непорозумінь.

- Мотиваційний компонент виконує стимулювальну функцію й охоплює такі елементи, як потреби, мотиви, інтереси і ціннісні орієнтації. Він відображає готовність особи взаємодіяти з представниками інших культур на основі толерантності. Це внутрішній стимул, який підштовхує до відкритості, поваги і взаєморозуміння у процесі міжкультурної взаємодії.
- Інструментальний компонент пов'язаний з володінням певними навичками і вміннями для реалізації толерантної комунікації. Він передбачає використання методів і прийомів, що дозволяють адекватно реагувати на культурні відмінності і ефективно комунікувати, регулюючи поведінку в різних міжкультурних ситуаціях.
- Рефлексивний компонент акцентує увагу на здатності людини осмислювати свою діяльність і місце у світі, усвідомлюючи свою роль як представника певної культури. Важливим тут є розуміння, як людину сприймають інші культурні групи, а також критичне осмислення власних цінностей і поведінкових моделей у контексті міжкультурного спілкування [2].

Формування міжкультурної толерантності полягає у позитивній зміні ставлення до себе, інших людей та світу загалом. Цей процес неможливий без активної соціальної практики, емоційного переживання та діяльнісного підходу до життя. Толерантність розвивається через комплексний вплив на емоційно-ціннісну, когнітивну та діяльнісну сфери, що сприяє позитивним змінам у почуттях, мисленні та поведінці здобувачів вищої освіти, роблячи їх комфортними у полікультурному середовищі [1, с. 5].

За О. Безкаравайною, структура формування міжкультурної толерантності охоплює три основні компоненти: мотиваційний, когнітивний та діяльнісно-перетворювальний. Мотиваційний компонент пов'язаний зі спрямованістю та готовністю здобувачів до толерантної взаємодії, когнітивний забезпечує знання про толерантність та її роль у міжкультурній комунікації, а діяльнісний передбачає практичне застосування принципів толерантності у різних життєвих ситуаціях [1, с. 5].

Для кожного компонента існують критерії та показники формування толерантності. Мотиваційний компонент визначається стійкістю мотивів,

когнітивний – глибиною знань про толерантність, а діяльнісно-перетворювальний – відповідністю дій студентів принципам толерантної взаємодії [1, с. 5].

Формування міжкультурної толерантності майбутніх перекладачів є неможливим без врахування полікультурного контексту. Полікультурна освіта спрямована на розвиток знань про рідну та інші культури, виховання позитивного ставлення до культурних відмінностей та набуття навичок ефективної міжкультурної комунікації. Це створює основу для виховання толерантності до інших народів і культур [2].

Серед завдань полікультурної освіти є розвиток сприйняття багатомовного світу, формування полікультурної компетентності та навчання технологіям захисту від культурної дискримінації. У процесі навчання іноземних мов здобувачам освіти надається можливість засвоїти інструменти міжкультурної комунікації, що є важливими для професійної діяльності перекладачів [2].

Реалізація цих завдань сприяє становленню здобувачів вищої освіти як активних учасників міжкультурного діалогу, допомагаючи розвивати особистісні риси, такі як міжкультурна толерантність, які є необхідними для роботи в умовах культурного різноманіття [2].

У контексті формування міжкультурної толерантності майбутніх перекладачів важливу роль відіграє ознайомлення з культурою країни, мова якої вивчається. Цей процес передбачає постійну інтерпретацію та порівняння культурних фактів, що дозволяє здобувачам глибше зрозуміти менталітет іншого народу, його цінності та культурні відмінності. Такий підхід також сприяє усвідомленню причин ксенофобії та формуванню стійких навичок толерантної міжкультурної взаємодії [2].

Американський методист Р. Ладо та інші науковці, такі як Ш. Швейцер, Е. Сімоне, підкреслювали важливість взаємозв'язку між вивченням мови та культури її носіїв. Знання про звичаї та особливості культури допомагає не лише оволодіти мовою, а й сприяє вихованню міжкультурної толерантності, необхідної для успішної комунікації у професійній сфері перекладу [2].

Вивчення мови як відображення культури і мислення народу, як зазначали Ф. Аронштейн і Е. Отто, стає основою для розвитку міжкультурної компетентності. Це дає можливість майбутнім перекладачам не лише ефективно комунікувати з носіями мови, а й краще орієнтуватися в

культурних особливостях, що допомагає уникати конфліктів і сприяє розвитку толерантності [2].

Отже, формування міжкультурної толерантності є важливим аспектом підготовки майбутніх перекладачів у сучасному полікультурному світі. Полікультурний контекст виступає фундаментом для виховання міжкультурної толерантності, адже без розуміння інших культур і традицій неможливо досягти повноцінного діалогу. Вивчення іноземних мов у поєднанні з культурологічним підходом дає здобувачам можливість не лише оволодіти мовними навичками, а й усвідомити важливість толерантного ставлення до різних культур і націй.

Таким чином, навчання перекладачів у полікультурному середовищі сприяє розвитку їхньої міжкультурної компетентності, що є важливою умовою успішної професійної діяльності. Толерантність до культурних відмінностей стає основою для конструктивної міжкультурної взаємодії, що є необхідним у глобалізованому світі.

Список використаних джерел:

1. Безкорвайна О. В. Формування міжкультурної толерантності студентів-філологів у контексті аксіологічної парадигми. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти* : зб. наук. праць : Наукові записки рівненського державного гуманітарного університету. 2015. № 11 (54). С. 4–7. URL: <http://repository.rshu.edu.ua/id/eprint/3668/> (дата звернення: 05.10.2024).
2. Biletska I. O. Multicultural tolerance education of students in the process of foreign languages study. *European humanities studies*. 2016. P. 28–34. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/6789/6703> (date of access: 06.10.2024).